

Милојица М. Шутовић¹
Универзитет у Приштини са привременим
седиштем у Косовској Митровици,
Филозофски факултет,
Катедра за социологију
Косовска Митровица (Србија)

001.11:1
167:316.75
Прејледни научни рад
Примљен 10/05/2024
Измењен 02/06/2024
Измењен 06/08/2024
Прихваћен 16/08/2024
doi: [10.5937/socpreg58-50944](https://doi.org/10.5937/socpreg58-50944)

ИДЕОЛОГИЈА И НАЛИЧЈЕ МОДЕРНЕ НАУКЕ

Сажетак: Наука и научни аргументи замењују се идеологијом, која је постала инструмент капиталистичке похлепе, максимализације профита и материјализације технологије. Ствара се култура која се углавном супротставља научном резонувању и духовности. Многи научници се богате на начин који наука критикује, и бацају сумњу на читаву науку, посебно на друштвене науке. Знање није приоритет, већ максимализација добити приватних инвеститора и заштита приоритета елите власти. Уместо истинског ангажмана, врши се академско брендирање и контрола ума. Реч је о деградацији академског рада. Издавачка и научна индустрија раде против научне заједнице. Научни резултати зависе од мотива спонзора. Индустријска форма науке ради против научног прогреса. Спрега с капитализмом је модерно наличје науке, дато у форми идеологије, безобзирне навале капитала, методом поробљавања људи. Суштинско питање јесте како заштитити слободу и креативност науке. Циљ рада је указати на проблем и актуелност ових питања, повезивања науке и пропаганде, инструментализацијом псеудонауке која поништава свој предмет истраживања легитимацијом стручног знања. Анализа се ослања на класичне текстове великих умова и примену индикативне социологије.

Кључне речи: наука, идеологија, профит, креативност, капиталистичка похлепа

Стиварносић виде само малобројни.

М. Шутовић

*Човек је једина врста у којој борба носи
уништавајући карактер.*

Н. Тинберген

Разумевање загонетке о суштини света јесте потрага за знањем, која захтева импресиван напор и духовну инспирацију. Јер „савремени људи могли би да живе

¹ sutovicm@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-3719-6919>

као да им до себе и није стало“ (Phillips, 2022, str. 26–27). То страхопоштовање пред тајном спречава нас да појмовно рашчлањивање посматрамо као вид дубоке анализе. Јер мудријашење о бићу једног дела, није и само то дело. Нити *дефиниције* познају *судбину*. Разумети свет, значи „бити дорастао свету“ (Spengler, knjiga prva, 2018, str. 24, 25). Стремити стриктној унутрашњој форми и дисциплини, и не поклекнути пред било чим, у моди је културе и зрелог интелектуализма. Остати одан задатку, попут Ф. Ничеа који је окретао леђа друштву, у својој застрашујућој усамљености, насупрот симболичној „Гетеовој веселој друштвености“. Осећао је мелодију и метрику свога доба. Откривши „музичке кључеве других култура“, Ниче је први схватао историју као ритам и вечно *враћање* племенитости, херојства, истицања, етике и морала, след периода обичаја и ставова, видевши научно проучавање историје као *симфонију* (Spengler, 2023, str. 8–11). Модерна наука и историја далеко су од симфоније.

Као одраз у огледалу, Ниче је оптужио Немце „за обоготворење историје и подвргавање моћима чињеничког“ (Münkler, 2023, str. 136). Страхујући да време може бити избрисано из историје истинског ослобођења живота, Ниче осећа гађење према наслеђу своје епохе у „којој нису господарили живи људи, већ робови мишљења већине“, понајмање људског поглавља светске историје (Nietzsche, 2020, str. 9), у коме је научник прави лицемер, опрезан и снисходљив према надређенима, почастима и положају у друштву. Своје бављење науком „плаћа својим карактером, најчешће постајући интелегентна будала“ (Ibid., str. 139).

Такво *несавремено размишљање* изузетно је *савремено* у ритму мрачног доба (нео)тоталитарне *йосџисџине*, знања без карактера, науке без хуманости, политике и бизниса без принципа и моралности. То је „чудна логичност свих изама, њихова пристодушна вера у спасоносну моћ тврдоглаве оданости без обзира на специфичне, променљиве факторе, такође садржи клице тоталитарног презира према стварности и чињеницама“ (Arendt, 1998, str. 465). Поготово развијањем наратива „да је све могуће“, употребом великих глупости и необразованости популације, брижљивим чувањем „тајни“ и ширењем неистина, практичном применом идеолошке индоктринације и манипулације. Зато се улажу огромна финансијска средства, стварају подстицајни фондови, даје публицитет глобалних размера, додељују награде – права *џандемија* награда од локалних до Пулицерових и Нобелових. Стога не разумемо смисао историје, свог порекла и постојања, суштину локалне средине, човечанства и космоса, древних знања која се закључавају у сефове како не би угледала светло дана. Уџбеници постају средство и инструменти идеолошког дрила и манипулативне пропаганде, као успешна антипропаганда науке, без стварног знања о свету и људском деловању, из којих се може мало шта научити и практично применити, осим догме и контроле ума, спиритуалности и духовности. Тиме „наука истражује не стварни свет већ неку измишљену опсену“ (Ivashov, 2022, str. 12). А „оружје за масовно уништење је управо очигледан пример злочиначке примене научних открића против целог човечанства“ (Ibid., str. 30). Страх од самоуништења човечанства постао је саставни део системске технологије којом власт управља зомбираним људима. Тај систем се примењује на свим нивоима власти, од локалног нивоа до глобалног. Примењују га формално псеудодемократски режими, „хибридни режими“, оријенталне *десџоџије* и наследне плутократије. Без обзира на идеолошки предзнак, капитал, држава и „дубока

држава“ углавном фаворизују сервилне и послушне научнике, од којих не стрепе, правећи од њих лажне и неприкосновене „ауторитете“ науке, посебно друштвене. Врше промоције, додељују титуле, одликовања, организују гостовања на светским универзитетима, такозвани научни туризам, на којима ни сами актери нису свесни оног што читају, под светлом блештавих позорница, било истока или запада, и уз огромне „напојнице“ уживају у монденским одмаралиштима.

Чак се и Жак Дерида (Jacques Derrida) питао шта ради од свог живота кад путује од Јерусалима до Москве и Лос Анђелеса, носећи у коферима своја предавања и необичне списе: реч је о феномену „глобалног интелектуалца“, нове врсте професора, који кружећи светом, пребива на аеродромима и у хотелима. Упоредо са кружењем капитала, тај тренд поставља стандарде такмичења и продуктивности научника, чији успех зависи од познатости имена на глобалном нивоу, независно од националног тржишта. Циљ је припадати и малој групи покретне транснационалне елите која има огромну моћ репликовања на локалном нивоу глобално раширених дискурса. Песимистички посматрано, тај феномен глобализације (и локалне провинцијализације – М. Ш.) можемо описати као „мембрану која читав свет покрива као слој уља, танак али отпоран, у стању да угуши гласове сваког ко говори испод ње“ (Buck-Morris, 2005. str. 321). Проблем је у томе што се том глобалном тренду понижавања интелектуалаца мало ко, или скоро нико, не одупире. Све је подређено „реформи тржишта“, приватизацији и „транзицији“.

Феномен није тако нов, као што нам се представља, дуго траје и перфидно се супротставља самој сврси науке. Како би рекао аристократски радикал Ниче: „Јадне ли су и таква држава и таква професија“ (Nietzsche, 2020, str. 153), које у својој застрашујућој интелектуалној самодовољности не остављају нимало места за сумњу (Marmion, 2020, str. 92), играјући на скромне капацитете нашег мозга, састављеног од лажних близанаца (леве и десне хемисфере мозга) који се ни у чему не слажу. И настоје да нам натуре свој начин одлучивања. Тим пре што смо сви, мање-више, „потенцијалне будале“ (Ibid., str. 114, 115), али неки тога нису свесни.

Познати су људи изузетне интелигенције који нису имуни на изузетне глупости, чак с катастрофалним последицама, иако поседују алгоритмичку интелигенцију, способност схватања ствари и комбиновања идеја (Ibid., str. 126, 127). С друге стране, најкреативнији људи често су на ивици, близу оног што се обично назива *лудило*, тако да други нису у стању пронићи у смисао њихових одлука (Ibid., str. 134). Креативност, глупост и преступништво три су лица човекове природе коју је врло тешко променити. Из потребе за објашњењем настала је наука, као лек против незнања, али често нема утицај на глупост. Научник страствено испуњава форму при писању научних чланака (броји карактере, поштује модел цитирања аутора и навођења референци), што је данашња опсесија истраживача. Стиче се утисак да су универзитети посвећени истраживањима, имамо хиперпродукцију чланака, студија, књига, квантификације без квалитативне вредности садржаја. Многи користе методу *склањања* ради опстанка на универзитету. Јер писати књиге, како је запазио Тоби Нетан, француски психолог, професор емеритус на Универзитету Париз Сен Дени, писац и дипломата, није исто што и бити члан управних и научних савета, на чијим местима се налази „страшна гомила простака и штеточина“ (Marmion, 2020, str. 370).

Мало се шта променило, у статусу универзитета, од Шарла Монтескјеа (1689–1755), француског просветитеља, посвећеног научном и књижевном раду, писца славом овенчаног *Духа закона*. Према Монтескјеу, Париски универзитет је, како пише у својим сатирично критичким *Персијским њисмима*, „најстарија кћи француских краљева, и то веома стара кћи, јер има више од девет стотина година, због тога и булазни понекад“ (Montesquieu, 2004, str. 105).

Његов претходник, политички филозоф енглеског емпиризма, теоретичар природног права и друштвеног уговора, Томас Хобс (1588–1679), што је мало познато, „стекао је славу саоснивача енглеског колонијалног царства“, као један од отаца плана освајања Јужне Америке, који се завршио поседом Јамајке (Spengler, I, 2018, str. 76). Због политичке мисли о апсолутној и недељивој моћи суверена, „традиционална либерална политичка теорија (се) стидела Хобса“, јер се он у „реалном животу увек приклањао најјачој моћи у датом тренутку“ (као што се и данас приклања већина научника и истраживача политике, друштва и државе). Неки су покушали доказати револуционарни карактер његове теорије, извлачећи радикалну претпоставку да је „природно право од Гроцијуса до Канта представљало научно утемељење револуције“ (Neumann, 2022, str. 125, 129, 130).

Сматрајући да не одговарају начелима револуције, француски Конвент је 1793, у време револуционарног терора, укинуо универзитете. Обновљени су тек крајем 19. века под Трећом републиком (Coenen-Huter, 2005, str. 162). Био је то напор озбиљног схватања света, откривања стварне стварности, где се иза духа откривала економија (Маркс), иза разума воља и основ узрочности (Schopenhauer), иза спекулације смртна егзистенција (Kierkegaard), иза културе нагон (Nietzsche, Freud), иза историје биологија (Darwin) (Safranski, 2017, str. 117), док је „откривање“ социологије вршено из саосећајности, солидарности заједнице и рационалности (Comte, Durkheim, Weber), теоријско/методолошким и институционалним утемељењем, борбом против универзитетског *снобизма*, *професорског конзервативизма*, реалним пропитивањем *сйвари*, које упркос начелној неутралности и сцијентизму није било имуно на *инџересе* и доминантне *идеолоије*, страсти и заблуде. Појава новог сазнања током векова нужно је подразумевала и појаву новог незнања (Burke, 2024, str. 223).

Својим филозофским расправама, номинализмом и вољом, односа дела и целине, посебно законом каузалности, следовања у смеру тока времена, стања узрока и дејства корена довољног основа, и њихове нужне повезаности, Шопенхауер (Schopenhauer, 2018, str. 57, 59) је нарочито утицао на социолошки приступ Диркема и Вебера, на Диркемово објашњење друштвених чињеница и Веберову дефиницију социологије. Двојица најзначајнијих социолога 20. века, због сукоба културе и политике Француза и Немаца, никада нису комуницирали. Диркем је био под утицајем немачке филозофије, а Вебер под утицајем француског рационализма. Њихова социолошка теорија, супротна Марксовом радикализму, узимана је као идеолошка основа западног „слободног света“. Марксу је приписиван тоталитаризам. Маркс се трудио, без сумње, да отелотвори теорију еманципације и идеје усавршавања човека у интересу радничке класе, критикујући процесе и структуре *капџиџал односа* као експлоататорске. Полазио је од слободе појединца као услова слободе за све, чији је први корак успостављање *радикалне демократије*. Стога је критика Маркса као

ѿојалиѿаристѿе чисто идеолошка и у основи нетачна. Вебер је ценио Маркса, његов историјски материјализам, можда му је био и узор као научнику. Диркем, колико је познато, није се изјашњавао о Марксу, остајући на критици *дијалекѿике*. Неспорно је да се Веберово капитално дело социологије *Привреда и друшѿво* може читати као реплика на Марксов *Каѿиѿтал*. Сва тројица су увидели тамну страну идеологије свога времена: Диркем *аномалију*, Маркс *оѿуђење* и експлоатацију, а Вебер деперсонализацију и ирационалност *бирокраѿској кавеза*. Нису били *доѿмаѿиѿци*, иако су се чврсто држали својих позиција. Маркс је презирао „магарећу“ атмосферу професорских кругова. Вебера је иритирала *ѿрофесорска сујеѿта*, професионална болест неких професора који су фаворизовали осредње али пријатне колеге на рачун значајних научника и јаких личности приликом академских постављења (Weber, 2021, str. 364).

Универзитет, како га је замишљао Вебер, „не сме да буде ни ‘црква’, ни ‘секта’, ни институција која служи одржању државе, већ место интелектуалне слободе и интелектуалне борбе“ (Ibid., str. 365). Данас је на нашим универзитетима „професорска болест“ углавном постала реална пракса, а у Веберовом смислу, универзитет као место „интелектуалне слободе и борбе“ још увек је *уѿојѿија* оптерећена корупцијом и непотизмом, утицајем глобалне и локалне елите власти, интернационалне капиталистичке класе, добротворних фондација, инвестиционих фондова, невладиних организација и интересних лобија. Зарађивање „пара“ држањем предавања је за Веберову интелектуалну честитост и етику дужности и одговорности било *одвраѿно*, а „брбљање на предавањима“ никад га није *душевно* задовољавало (Weber, 2021, str. 702, 704). Остао је „заточеник и заштитник“ модерних наука о друштву (Heins, 2011, str. 140).

Диркем и Вебер били су против преплитања подучавања студената и политичког ангажмана професора, науке и пропаганде, иако су били дубоко свесни свог идеолошког и социјалног *сѿаѿѿуса*, задржавши националну страст и ватреност. Свест и савест о тамној страни модерне друштвене науке и истраживању са „сврхом“ никад их није напустила.

Социолог „знанственик треба одлучно заступати своја стајалишта и не плашити се резултата до којих воде његова истраживања, под увјетом да су она суставно вођена“ (Durkheim, 1999, str. 3). Диркем је веровао „да је наступио тренутак када социологија ваља такоређи одустати од друштвеног успјеха и попримити езотерично обележје примјерено свакој знаности“ (Ibid., str. 130). Остварење тог задатка, јесте за Диркема далека будућност, и једино посебно социолошко образовање може је припремити за разумевање друштвених чињеница без учешћа у споровима метафизичара. Социолог треба да се усмери на *ѿрактѿичну* примену и подлогу колективног живота примењујући *меѿоде* које се мењају у складу с развитком науке.

Чудни аспекти утицаја Шопенхауерових дела и схватање света као *воље и ѿредсѿаве*, не само на Диркема и Вебера већ и на функционализам (Parsons) и друштвену драматургију (Goffman), остали су непримеђени, не привлачећи социологе Шопенхауеру, „пркосном несавременику“, духовном аристократи који не хаје за моде интелектуалне светине (Safranski, 2020, str. 430).

Шопенхауерова социолошка непривлачност вероватно проистиче из тога што је одбио да „припада кругу свог времена“, обезвређујући садашњост и савременике, а живећи као прави филозоф „опасно и слободно“, није претворио „скакутаву

светлост јавног мњења“ у своју „звезду водиљу“. Отуда његов позитиван однос према *езотеризму* који допушта поносну реинтерпретацију појма *истине*. Покушавао је да одстрани своје незадовољство изазвано славим одјеком своје филозофије и истине која „није за пијацу“ (Safranski, 2020, str. 338, 339).

Езотерија, на коју је указао и Диркем, заступа потребу за синтезом науке, религије и филозофије, као теофилозофије. Зато што су људи навикли на распрострањену грешку да „увек о стварима суде пре по њиховом изгледу него по значењу“. Јер, „научни приступ *историји* и *чињенице* прави слугама својих сопствених закључака, који могу бити веома ‘научни’ у очима учењака оријенталистике, али су заправо веома далеко од стварне *истине* (Blavatsky, I, 2006, str. 14, 26).

Отуда је моја претпоставка да универзалност и популарност социолошких и канона других друштвених наука, њихових класика и модерниста, почивају на уској вези са езотеричним, тајним друштвима и доктринама дубоке државе. Тако се најлакше „граде“ класици, скицирањем „филозофије за свет“, човечанство, класу, нацију, државу. Зато су после 1850. и Шопенхауерови „афоризми за животну мудрост постали библија образоване буржоазије“ (Safranski, 2020, str. 422). Политичке конјунктуре, пратиле су, и данас прате, научне моде.

Активности у образовном систему западног света и њихових следбеника свеле су „све на расу, род и идентитет“, онако како су то дефинисале „социјална правда и теорија“, од родних студија до књижевности. Потпуно је постало прихватљиво износити своју теоријску и идеолошку позицију. Затим ту исту лупу користити за испитивање материјала, без покушаја да се то тумачење побие изношењем доказа или других могућих објашњења (Pluckrose, Lindsay, 2022, str. 61). Наставници се отворено декларишу као активисти, и предају на курсевима активизам, тражећи од полазника да прихвате њихову идеолошку основу и да је подрже у свом раду. Све се то ради отворено и експлицитно, успостављањем веза академски образованих људи са члановима политичких организација и интересних група. Ригорозно истраживање спроведено „са циљем“ (или по мери) поново се прихвата „као легитимно генерисање знања“ (Ibid., 61) одбацивањем објективне истине у корист културног конструктивизма и тема постмодерног мишљења, замагљивањем граница, вером у велику моћ језика, културним релативизмом, губитком појединачног и порицањем универзално присутног у целом постколонијализму (Ibid., 65). Тиме *кријичка историја* изазива осећај потиштености и делује штетно у рукама непродуктивних људи (Brandes, 2022, str. 26).

С друге стране толеришу се, можда, и програмирани испади академског анти-академизма, са структуралним омаловажавањем социологије и њеним презиром у интелектуалном свету (Bourdieu, 2019, str. 18, 19). Социологија се може схватити и као *дисциплина њарија*. Треба „отићи даље од социологије“ или „превазићи чисто социолошко објашњење“, што свако може учинити (Ibid., str. 34, 35). Према ономе што знамо „не постоји педагошки кључ за креативност“ и „мало је оних који су принуђени да голим шакама хватају блесак“ (Steiner, 2019, str. 52, 53). Одбацује се човечанство, породица и аутономија човека као мит. Све то сведочи о моћи миса-оних експеримената и живописних речи једноставног језика који снажно преноси узнемирујуће замисли, асиметрије, парадоксе и схоластике интелектуалаца. Они се

у појединим случајевима нису понашали ништа боље од руље. „Увек се запањимо кад установимо да је човек велике интелектуалне снаге на неким пољима бенав или чак и магарац на другим“ (Isaacson, 2015, str. 708).

Светом високог образовања у компликованом, технолошки покретаном окружењу, доминирају велики, неефикасни, статични самодовољни универзитети, који су попустљиви према размаженим професорима и прилично неодговорни према студентима, досадна предавања називају *истраживања*, форсирају велике групе, лака градива, искоришћавају неискусне постдипломце, игноришу успешне професоре, дају високе награде за истраживања, потцењују образовања из друштвених наука под утицајем тржишта и профита (Вок, 2005, str. 146, 148, 150), применом доктрине „безболно без напора“ и „лаких“ поука, олакшањем и олаким прихватањем. „Професора који захтева озбиљан рад оптужују за ‘ауторитарност’ или да је ‘старомодан’“ (Fromm, 2008, str. 58). Етикетају га као „смарача“, „гњаватора“ и „чистача“, и то више колеге него студенти. Све то доводи до „штанцовања“ диплома попут „покретних трака“, уз инфлацију „научних референци“ и титула, „средњошколчења“ универзитета као јасног индикатора „краја универзитета“, и везе науке, политичких догађања и новца. „Картелске политике“ претварају целокупни свет у „робу“, науку у идеологију материјализацијом технологије као средства репресије и потчињавања људи, њихових интелектуалних слобода, људских права и демократије.

Појава није нова. И Карл Јасперс (1883–1969), професор филозофије у Хајделбергу, који је тешко преживљавао духовни нацистички суноврат Немачке, био је разочаран универзитетским професорима недораслим идеји и духу универзитета који је више личио на предузеће, којим су харале сплетке и пропаганде људи названих „национал-либералима“, „без карактера и националне храбрости“ (Jaspers, 2019, str. 57–58). Уосталом у нацистичким логорима и гасним коморама „експериментисала“ је и „црна“ немачка наука, којој је потпору пружила „славна“ немачка филозофија *историјских и неисторијских* народа. Показало се још једанпут да развијена култура и цивилизација нису успешан гарант против „црне науке“ и расношовинистичког екстремног национализма и идеологије милитаризма. „Нацистички покрет се раширио нарочито тако што је обухватио беспосличаре и дисиденте свих врста“, чија је идеолошка основа била указивање на национализам и „социјализам“, који су до тад били антиподи „деснице“ и „левице“. Ова идеолошка формула (коју су подржавали и најистакнутији интелектуалци М. Хајдегер и Шмит – М. Ш.) служила је неутрализацији левице и мобилизацији великог резервоара антикапиталистичких десна, као и великог дела левице у јединствен покрет, ослоњен на снажну пропаганду и организацију (Parsons, 2009, str. 531). Парсонс је занемарио спрегу *крујној кайишала и науке*, која је пре и после нацизма починила бројне злочине и била подлога недемократских и тоталитаристичких плутократских режима, али и инструмент и оруђе одржавања (нео)колонијалног статуса „банана државица“, злоупотребом науке и будућности човечанства, лоших страна људи, нарочито бруталности и обожавања милитаристичке немилосрдности.

Гаји се „презир према истини, науци, знању и демократији“, а „наука и аргументи замењени су идеологијом. Идеологија је постала нов инструмент капиталистичке похлепе“ (Stiglitz, 2021, str. 14, 38). Проблем је како заштитити слободу и креативност

науке од безобзирне навале капитализма и тоталитарне деспотије у форми идеологије, поготово од „перверзије индустријске науке“, академског брендирања. Издавачке корпорације стављају жижу на „импакт факторе“, бројање цитата и „clickbait“ чланака, уместо истинског ангажмана. То деградира квалитет академског рада, подрива услове у којима научници раде. Једноставније речено, „издавачка индустрија ради против интереса научне заједнице“ (Slijepčević, 2020, str. 95). Наука је изменила услове људског живота, материјалне околности, суштину појединца и заједнице, и изазвала промене у нашем трајању. „Научне идеје су измениле начин на који људи мисле о себи и свету“ (Oppenheimer, 2023, str. 24).

Али, како је једном приликом изјавио Никола Тесла: „Наше врлине и наше мане су нераздвојиве, као сила и материја. Кад се раздвоје, нема више човека“ (Carlson, 2015, str. 404). Научници су склони да губе време на статусне спорове и стерилне научне расправе. Упркос томе друштвене науке имају незаменљиву улогу у друштвеном сучељавању и јавним дебатама, било да се воде на универзитету или у комерцијалном свету. Стално су у искушењу „да присвоје монопол над стручношћу и аналитичку способност коју немају“ (Piketty, 2023, str. 1054). Таква *ауџомајизација* економског и друштвеног знања има штетне последице на грађанску и политичку сферу, гајећи фатализам и осећај немоћи, чију сложеност није оправдано препустити *малобројној кастии експерата*, без широког колективног промишљања, напротив (Piketty, 2023, str. 1055). Идеологија, капитал и наука трасирају путеве цивилизације.

Данас у свету „сви научници имају финансијске спонзоре од чијих мотива зависе и њихови резултати. Ти мотиви нису у служби истинске науке (‘поезија чистог учења’) већ у служби увећања профита за рачун власника капитала који науку виде као економску грану и државе као власнике националног капитала“ (Slijepčević, 2020, str. 96). Парадокс је да наука служи прогресу човечанства, а њена индустријска форма ради против прогреса науке (Slijepčević, 2020, str. 96). Саопштава се да је филозофија (социологија) мртва. Примат су преузеле природне науке, постоји само физика. Остатак је „социјални рад“ који се узима као еквивалент периферног нервног система (Slijepčević, 2018, str. 15, 16).

Захваљујући науци створена је модерна технологија и њене екстремне позитивистичке „оргије“ и материјалистичка стихија, која рађа егзистенцијалне проблеме па и потенцијално реалну претњу будућности човечанства: 1) биолошки и биотехнички ризици, 2) вештачка интелигенција, 3) молекуларна нанотехнологија, 4) климатске промене, 5) систематски ризици и осетљиве мреже (Ibid., str. 34). Свет је реално постао предмет „експеримента у природним условима“, „бактеријског интернета“ и глобалних пандемија, рата вирусима, као део политичког поља, ради успостављања доминације монопола капитала и идеологије глобалне „елите власти“ од којих је наука неодвојива. Наука је постала привилегија и монопол светске хегемоније. Критичка мисао изложена је бруталној али прикривеној и перфидној цензури.

„За западну цивилизацију институционална техно-наука је постала (и остала) средство за покоравање других цивилизација и брутално освајање природе. Глобална цивилизација капиталочена је постала хегемонија механичке технологије која је заборавила антички идеал науке поезије чистог учења“ (Slijepčević, 2020, str. 101).

Сумњам да је такав идеал науке уопште и постојао, осим у митологији и идеологији „чисте науке“. Данашњој науци неопходна је идеолошка и стварна деколонизација, сувереношћу државе, усавршавањем научне духовности, стицањем националне моћи и увећањем знања интелектуалним развојем. Ствари се могу објаснити, а вредности само разумети. Рационално није увек и разумно, ни разборито ни корисно, нити је интелектуална честитост једноставна врлина науке. Највећи број људи то послушкује само издалека.

Занемарује се и превиђа значај систематизације и систематичности научне баштине или научног наслеђа, као акумулираног знања, које није проста „комбинација цитата“. Јер цитирати „значи вратити у живот“ научни акт. Одбацити друштвене захтеве инструмента легитимације и манипулације, и остати доследан логици свог истраживања, ради конституисања научности. У друштвеној науци новине су очигледно ретке, да не кажем случајне. „Непрестани, бесмислени захтев за оригинално истраживање у бројним областима, у којима је данас једино ерудиција могућа, довео је или до потпуне ирелевантности, до чувеног све већег знања о све мањем, или до развоја псеудоистраживања која практично уништавају предмет којим се баве“ (Arendt, 2002, str. 41). Наука није у стању да у потпуности објасни своје наличје, поготову негативне последице своје технолошке грознице и уништавања будућности. Није лако предвидети оно што се аутоматски наставља, а још теже га је прекинути. Како је рекао Жак Дерида: „Нико никад неће сазнати из које тајне пишем, а и да кажем, не мења ништа“ (Peeters, 2017). У миру библиотека ретко нас дотиче дух слободе. Нити се можемо суздржати да не користимо вредносне судове. То је чиста илузија. Нема чврсте друштвене теорије без убедљивих стандарда друштвене сврхе.

Свакако, симбиоза идеологије, пропаганде и науке, која је била у центру пажње овог рада, не може бити сврха друштвене теорије. У правом смислу, она је показатељ једног *научног њајанизма* псеудонауке као тамног наличја модерне науке. Псеудонаука у садејству са центрима неконтролисаних друштвених моћи носи реалну опасност од изградње живота у некој врсти аутистичног концентрационог логора с којим ће се људи помирити и неће пружати отпор нити дизати побуне. Чак ће испољавати и одушевљење што могу бити слуге, кметови или робови. Плашим се да смо увелико закорачили у такву стварност.

Milojica M. Šutović¹
University of Priština with the temporary seat in Kosovska Mitrovica,
Faculty of Philosophy, Department of Sociology
Kosovska Mitrovica (Serbia)

IDEOLOGY AND THE FACE OF MODERN SCIENCE

(Translation *In Extenso*)

Abstract: Science and scientific arguments are being replaced by ideology, which has become an instrument of capitalist greed, profit maximization and technology materialization. A culture is being created that is largely opposed to scientific reasoning and spirituality. Many scientists are getting rich in a manner criticized by science, casting doubt on the entirety of science, especially social sciences. Knowledge is not a priority, but rather the maximization of profits for private investors, and the protection of the priorities of the power elite. Instead of genuine engagement, academic branding and mind control are being practised. This also involves the degradation of academic work. The publishing and scientific industries work against the scientific community. Scientific results depend on the motives of the sponsors. The industrial form of science works against scientific progress. The coupling with capitalism is the modern face of science, presented in the form of ideology, the ruthless onslaught of capital, by the method of enslaving people. The essential question is how we can protect the freedom and creativity of science. The aim of this paper is to highlight the problem and relevance of these issues, connecting science and propaganda through the instrumentalization of pseudoscience, which negates its subject of research, by legitimizing expert knowledge. The analysis relies on classical texts of great minds and the application of indicative sociology.

Keywords: science, ideology, profit, creativity, capitalist greed

Reality is seen by very few people.

M. Šutović

Man is the only species in which struggle has a destructive character.

N. Tinbergen

Understanding the riddle about the essence of the world is a search for knowledge, which entails impressive efforts and spiritual inspiration. Namely, “modern people could

¹ sutovicm@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-3719-6919>

live as if they did not care about themselves” (Phillips, 2022, pp. 26–27). The awe when encountering a secret prevents us from seeing conceptual breakdown as a form of deep analysis. Namely, wisdom about the being of some work is not the work itself. Nor do *definitions* know *fate*. Understanding the world means “being equal to the world” (Spengler, Vol. 1, 2018, p. 24, 25). Striving towards a strict internal form and discipline and not giving up in the face of anything is popular in culture and mature intellectualism. Staying loyal to one’s task, such as F. Nietzsche, who turned his back to society in his frightening loneliness, as opposed to symbolic “Goethe’s merry sociability”. He felt the melody and metrics of his time. Having discovered “the music keys to other cultures”, Nietzsche was the first to understand history as a rhythm and eternal *returning* of nobility, heroism, standing out, ethics and morality, the sequence of periods of customs and attitudes, by perceiving scientific research of history as a *symphony* (Spengler, 2023, pp. 8–11). Modern science and history are far from a symphony.

As a mirror reflection, Nietzsche accused Germans of “deification of history and submission to the powers of the factual” (Münkler, 2023, p. 136). Fearing that time can be erased from history of the genuine liberation of life, Nietzsche feels disgust towards the heritage of his epoch which “was not ruled by living people, but by slaves of the majority’s opinion”, the least human chapter of world history (Nietzsche, 2020, p. 9), in which a scientist is a real hypocrite, cautious and condescending towards superiors, honours and the position in society. A scientist pays his involvement in science “by his character, most often becoming an intelligent fool” (Ibid., p. 139).

Such *non-modern thinking* is exceptionally *modern* in the rhythm of the dark age of the (neo)totalitarian *post-truth*, knowledge without character, science without humanity, politics and business without principles and morality. That “the strange logic of all isms, their simple-minded faith in the saving power of stubborn devotion regardless of specific, variable factors, also contains the germs of totalitarian contempt towards reality and facts” (Arendt, 1998, p. 465). In particular, by developing the narrative about “everything being possible”, by using great nonsense and the population’s lack of education, by carefully keeping “secrets” and spreading misstatements, by practically applying ideological indoctrination and manipulation. That is why huge financial means are invested, incentive funds are created, publicity is given on a global scale, awards are granted – there is a true pandemic of awards, from local ones to Pulitzer and Nobel prizes. That is why we do not understand the sense of history, our origin and existence, the essence of the local environment, humanity and universe, ancient knowledge locked in safe-boxes so as not to see the light of the day. Textbooks become the means and instruments of an ideological drill and manipulative propaganda, as successful antipropaganda of science, without real knowledge of the world and human action, from which there is little to be learnt and apply in practice, except for dogma and mind control, spirituality and divinity. In this manner, “science explores not the real world but a fictional illusion” (Ivashov, 2022, p. 12). In fact, “weapons of mass destruction are an evident example of the criminal application of scientific discoveries against entire humanity” (Ibid., p. 30). Fear from self-destruction of humanity has become integral part of system technology through which the authorities rule zombie people. This system is applied at all levels of power, from the local to the global level. It is applied by formally pseudo-democratic regimes, “hybrid regimes”, oriental *despotisms* and hereditary

plutocracies. Regardless of the ideological sign, capital, state and “deep state” mostly favour servile and obedient scientists they do not fear, making them false and inviolable “authorities” of science, particularly social science. They promote, grant titles and awards, organize guest lectures at universities worldwide, the so-called scientific tourism, where not even the actors themselves are aware of what they read, under the light of shiny stages, both in the East and in the West, with huge “tips” for their enjoyment in fashionable holiday resorts.

Even Jacques Derrida wondered what he was doing with his life when travelling from Jerusalem to Moscow and Los Angeles, carrying suitcases with his lectures and unusual papers: it is the phenomenon of “a global intellectual”, a new type of globe-trotting professors who reside at airports and in hotels. Along with the circulation of capital, this trend establishes standards of competition and productivity of scientist, whose success depends on their names being well-known at the global level, independently of the national market. The aim is to belong to a small group of mobile transnational elite which has a huge power of replication at the local level of globally spread discourses. From a pessimistic perspective, this phenomenon of globalization (and local provincialization – added by the author) can be described as a “membrane which covers the whole world like a layer of oil, thin, but resistant, able to suffocate everyone speaking underneath” (Buck-Morriss, 2005, p. 321). The problem is that this global trend of humiliating intellectuals is opposed to by very few or almost by no one. Everything is subordinated to the “market reform”, privatization and “transition”.

The phenomenon is not so new as usually presented; it has lasted for a long time and is perfidiously opposed to the very purpose of science. As Nietzsche, the aristocratic radical would say, “a country and a profession are miserable” (Nietzsche, 2020, p. 153) which in their frightening intellectual self-sufficiency do not leave any room for doubt (Marmion, 2020, p. 92), relying on the modest capacities of our brain, composed of false twins (left and right hemispheres of the brain) which do not agree in anything. Moreover, they are trying to impose their manner of decision-making on us. Even more so because we are all, more or less, “potential fools” (Ibid., p. 114, 115), but some are not aware of it.

There are well-known people with exceptional intelligence who are not immune to exceptional nonsense, even with disastrous consequences, although they possess algorithmic intelligence, the ability to understand things and combine ideas (Ibid., p. 126, 127). On the other hand, the most creative people are often on the verge of what is usually called *madness*, so that others are unable to reach any sense in their decisions (Ibid., p. 134). Creativity, stupidity and crime are three faces of man’s nature which are very difficult to change. From the need for an explanation, science emerged as a medicine against ignorance, but it often has no influence on stupidity. A scientist passionately meets the form when writing scientific articles (counts the characters, respects the model of citing authors and listing references), which is a researcher’s obsession today. One gets the impression that universities are dedicated to research, there is a hyperproduction of articles, studies and books, quantifications without a qualitative content value. Many use the method of *getting out of the way* for the sake of survival at university. Namely, as observed by Toby Nathan, the French psychologist, Professor Emeritus at the University of Paris Saint-Denis, writer and diplomat, writing is not the same as being a member of administrative and scientific councils, which are composed of “a terrible bunch of simpletons and vermin” (Marmion, 2020, p. 370). Very little has changed in the status of the University from the time of Charles

Montesquieu (1689–1755), the French Enlightenment educator dedicated to scientific and literary work, the writer of the famous book *The Spirit of Law*. As Montesquieu writes in his satirical and criticizing *Persian Letters*, the University of Paris is “the oldest daughter of French kings, and a very old daughter at that, because it is more than nine hundred years old, and that is why this daughter sometimes raves” (Montesquieu, 2004, p. 105).

It is not widely known that his predecessor Thomas Hobbes (1588–1679), the political philosopher of English empiricism, the theorist of natural law and social contract, “gained glory of the co-founder of the English colonial empire”, as one of the fathers of the plan of conquering South America which ended with the possession of Jamaica (Spengler, I, 2018, p. 76). Because of his political thought about absolute and indivisible power of the sovereign, “traditional liberal political theory was ashamed of Hobbes”, since “in real life he always supported the strongest authorities at a given moment” (just as nowadays the majority of scientists and researchers of politics, society and state tend to support the authorities). Some of them tried to prove the revolutionary character of his theory, making a radical assumption that “natural law from Grotius to Kant constituted the scientific foundation of the revolution” (Neumann, 2022, p. 125, 129, 130).

Believing that they did not suit the principles of the revolution, the French Convent abolished the universities in 1793, during the revolutionary terror. They did not resume work until the end of the 19th century, during the Third Republic (Coenen-Huther, 2005, p. 162). It was an effort to seriously understand the world, to discover the genuine reality, where economy was revealed behind spirit (Marx), will and the foundation of causality behind reason (Schopenhauer), mortal existence behind speculation (Kierkegaard), instinct behind culture (Nietzsche, Freud), biology behind history (Darwin) (Safranski, 2017, p. 117), while sociology was “unveiled” out of compassion, solidarity of the community and rationality (Comte, Durkheim, Weber), through theoretical-methodological and institutional foundation, struggle against university *snobbery*, *professorial conservatism*, real examination of *things*, which, despite the general neutrality and scientism, was not immune to *interests* and dominant *ideologies*, passions and delusions. The emergence of new knowledge throughout centuries inevitably implied the emergence of new ignorance as well (Burke, 2024, p. 223).

With his philosophical debates, nominalism and will, the relationship between the part and the whole, and in particular with his law of causality, following in the direction of the flow of time, states of cause and effect of the root of a sufficient basis, and their indispensable connection, Schopenhauer (Schopenhauer, 2018, p. 57, 59) especially influenced the sociological approach of Durkheim and Weber, Durkheim’s explanation of social facts and Weber’s definition of sociology. These two most important sociologists of the 20th century never communicated because of the conflict of culture and politics of the French and the Germans. Durkheim was influenced by German philosophy and Weber under the influence of French rationalism. Their sociological theory, opposite to Marx’s radicalism, was taken as the ideological basis of the Western “free world”. Marx was ascribed totalitarianism. Marx doubtless tried to embody the theory of emancipation and the ideas of man’s improvement in the interest of the working class, criticizing processes and structures of *capital relations* as exploitative. He started from an individual’s freedom as a condition for the freedom for all, in which the first step is establishing *radical democracy*. That is why criticizing Marx

as a *totalitarian* is purely ideological and essentially incorrect. Weber respected Marx and his historical materialism, and perhaps Marx was even a model to him as a scientist. As far as it is known, Durkheim never expressed his opinions about Marx, while keeping to the critique of *dialectics*. Weber's capital work of sociology *Economy and Society* can indisputably be read as a replica of Marx's *Capital*. All three of them saw the dark side of the ideology of their era: Durkheim – *anomaly*, Marx – *alienation* and exploitation, and Weber – depersonalization and irrationality of *bureaucratic cages*. They were not *dogmatists*, although they firmly held their positions. Marx despised the “donkey” atmosphere of professorial circles. Weber was irritated by *professors' vanity*, an occupational disease of some professors who favoured mediocre, but agreeable colleagues at the expense of significant scientists and strong personalities in the course of academic appointments (Weber, 2021, p. 364).

The university, as imagined by Weber, “must not be either a ‘church’, a ‘sect’, or an institution which serves for sustaining the state, but a place of intellectual freedom and intellectual struggle” (Ibid., p. 365). Today, at our universities, “professorial disease” has mostly become a real practice and, in Weberian terms, the university as a place of “intellectual freedom and struggle” is still a *utopia* encumbered with corruption and nepotism, the influence of global and local power elites, international capitalist class, charity foundations, investment funds, non-governmental organizations and interest lobbies. Making “money” by delivering lectures was *disgusting* for Weber's intellectual rectitude and ethics of duties and responsibilities, while “babbling at lectures” never satisfied his *soul* (Weber, 2021, p. 702, 704). He remained the “prisoner and protector” of modern sciences about society (Heins, 2011, p. 140).

Durkheim and Weber were against the interweaving of teaching students and professors' political engagement, of science and propaganda, although they were deeply aware of their ideological and social *status*, keeping their national passion and enthusiasm. They never abandoned consciousness and conscience about the dark side of modern social science and research with a “purpose”.

A sociologist as “a scientist should decisively represent his viewpoints and not be afraid of the results to which his research leads, provided that such research has been conducted systematically” (Durkheim, 1999, p. 3). Durkheim believed that “the moment has come when sociology should, so as to say, give up social success and assume an esoteric feature appropriate for every science” (Ibid., p. 130). The achievement of this task is far future for Durkheim, and only sociological education can prepare it for understanding social facts without the participation in the disputes of metaphysicians. A sociologist should be directed towards the *practical* application and basis of collective life by applying *methods* which change in line with the progress of *science*.

The odd aspects of the influence of Schopenhauer's works and understanding the world as *will and representation*, not only on Durkheim and Weber, but also on functionalism (Parsons) and social dramaturgy (Goffman), remained unnoticed and did not attract sociologists to Schopenhauer, the “spiteful non-contemporary”, spiritual aristocrat who did not care about the fashions of intellectual masses (Safranski, 2020, p. 430).

Schopenhauer's sociological unattractiveness probably derives from his refusal to “belong to the circle of his own time”, devaluing the present and contemporaries and living as a genuine philosopher, “dangerously and freely”, and not turning the “hopping light of public opinion”

into his “guiding star”. Hence his positive attitude towards *esoterism* which allows the proud reinterpretation of the concept of *truth*. He tried to dispel his dissatisfaction caused by the eco of his philosophy and truth which “was not for the market” (Safranski, 2020, p. 338, 339).

Esotery, also pointed out by Durkheim, advocates the need for a synthesis of science, religion and philosophy, as theophilosophy. That is why people tend to make a widespread mistake of “always judging things by their appearance rather than by their meaning”. Namely, “the scientific approach makes *history and facts* the servants of its own conclusions which may be quite “scientific” in the eyes of scholars of oriental studies, but are actually very far from the real *truth* (Blavatsky, I, 2006, p. 14, 26).

Hence my assumption that universality and popularity of the canons of sociology and of other social sciences, their classicists and modernists, rely on the close connection with esoteric, secret societies and doctrines of the deep state. That is the easiest manner of “building” classics, by sketching “philosophy for the world”, humanity, class, nation, state. That is why after 1850, Schopenhauer’s “life wisdom aphorisms became the bible of the educated bourgeoisie” (Safranski, 2020, p. 422). Political conjunctures used to follow and are still following scientific fashions.

Activities in the educational system of the Western world and their followers have reduced “everything to race, gender and identity”, as defined by “social justice and theory”, from gender studies to literature. It has become completely acceptable to express one’s own theoretical and ideological position; then use the same magnifying glass for exploring materials, without attempting to deny such interpretation by presenting evidence or other possible explanations (Pluckrose, Lindsay, 2022, p. 61). Teachers openly declare themselves as activists and teach activism in their courses, asking students to accept their ideological foundation and to support it in their work. All this is done openly and explicitly, by establishing the connections between academically educated people and members of political organizations and interest groups. Rigorous research conducted “with a purpose” (or so as to make it fit) is accepted again “as legitimate generation of knowledge” (Ibid., 61) by renouncing the objective truth in favour of cultural constructivism and topics of post-modern thought by blurring the boundaries, believing in the great power of language, cultural relativism, loss of the individual and denial of the universally present in entire post-colonialism (Ibid., 65). Thus, *critical history* causes the feeling of despondency and acts harmfully in the hands of nonproductive people (Brandes, 2022, p. 26).

On the other hand, programmed incidents of academic anti-academism are perhaps tolerated, with structural disparagement and contempt of sociology in the intellectual world (Bourdieu, 2019, p. 18, 19). Sociology can also be understood as a *discipline of pariahs*. It is necessary to “go further from sociology” or to “overcome a purely sociological explanation”, which can be done by everyone (Ibid., p. 34, 35). According to what we know, “there is no pedagogical key to creativity” and “there are few who are forced to catch the flash with bare hands” (Steiner, 2019, p. 52, 53). Humanity, family and man’s autonomy are rejected as a myth. All this testifies about the power of thought experiments and quaint words of a simple language which strongly transmits upsetting ideas, asymmetries, paradoxes and scholastics of intellectuals. In certain situations, they did not act any better than the crowd. “We are always shocked to find out that a man of great intellectual strength is stupid in some fields or even an ass in some others” (Isaacson, 2015, p. 708).

The world of higher education in the complicated, technologically driven environment, is dominated by large, inefficient, static and self-sufficient universities, which are tolerant towards spoiled professors and rather irresponsible towards students, referring to boring lectures as *research*, favouring large groups and easy teaching materials, using inexperienced postgraduates, ignoring successful professors, giving high awards for research, underestimating education in social sciences under the influence of markets and profits (Bok, 2005, p. 146, 148, 150), by applying the doctrine of “painless, with no effort” and “light” instructions, through facilitation and easy acceptance. “A professor who demands serious work is accused of ‘authoritarianism’ or being ‘old-fashioned’” (Fromm, 2008, p. 58). That professor is labelled as a “bore”, a “nuisance” and a “cleaner”, even more by his colleagues than by students. All this leads to the mass-production of university diplomas as if on “assembly lines”, with the inflation of “scientific references” and titles, reducing universities to the high school level, as a clear indicator of the “end of the university”, and the connection between science, political events and money. “Cartel policies” turn the whole world into “goods”, and science into ideology by materializing technology as an instrument of repressing and subordinating people, their intellectual freedoms, human rights and democracy.

This is not a new phenomenon. Karl Jaspers (1883–1969), Professor of philosophy at Heidelberg, who found it difficult to accept the spiritual Nazi collapse of Germany, was disappointed by university professors unfit for the idea and spirit of the university which reminded more of an enterprise, which was inundated by intrigues and propaganda of the people called “national-liberals”, “without character and national courage” (Jaspers, 2019, pp. 57–58). In any case, the Nazi concentration camps and gas chambers experimented with “black” German science which was supported by “glorious” German philosophy of *historical* and *non-historical* nations. Once again it turned out that developed culture and civilization were not a successful guarantee against “black science” and racist-chauvinist extreme nationalism and ideology of militarism. “The Nazi movement spread especially because it included idlers and dissidents of all kinds”, whose ideological basis was pointing to nationalism and “socialism” – antipodes of “the right wing” and “left wing” at that time. This ideological formula (also supported by the most outstanding intellectuals, M. Heidegger and Schmidt, added by the author), served to neutralize the left wing and to mobilize a large reservoir of anti-capitalists from the right wing, as well as a large part of the left wing into a single movement relying on strong propaganda and organization (Parsons, 2009, p. 531). Parsons ignored the coupling of *large capital and science*, which committed numerous crimes both before and after the Nazi era and was the foundation of non-democratic and totalitarian plutocratic regimes, but also an instrument and tool of maintaining the (neo) colonial status of “little banana states”, by abusing science and the future of humanity, people’s bad sides, particularly brutality, and adoration of militarist ruthlessness.

There is also “contempt towards truth, science, knowledge and democracy”, while “science and arguments have been replaced by ideology. Ideology has become a new instrument of capitalist greed” (Stiglitz, 2021, p. 14, 38). The problem is how to protect freedom and creativity of science from the ruthless onslaught of capitalism and totalitarian despotism in the form of ideology, in particular from “the perversion of industrial science”, or academic branding. Publishing corporations put the focus on “impact factors”, counting

citations and “clickbait” articles instead of genuine engagement. It degrades the quality of academic work and undermines the working conditions of scientists. To put it simply, “publishing industry works against the interests of the scientific community” (Slijepčević, 2020, p. 95). Science has changed the conditions of human life, material circumstances, the essence of the individual and the community, and caused changes in our duration. “Scientific ideas have changed the way in which people think about themselves and the world” (Oppenheimer, 2023, p. 24).

However, as Nikola Tesla once stated, “our virtues and our faults are inseparable, just as force and matter. When they are separated, man will no longer exist” (Carlson, 2015, p. 404). Scientists tend to waste time on status disputes and sterile scholarly debates. Nevertheless, social sciences have an irreplaceable role in social confrontation and public debates, either at university or in the commercial world. They are constantly tempted “to assume monopoly over expertise and analytical capability they do not have” (Piketty, 2023, p. 1054). This *automation* of economic and social knowledge has harmful consequences in the civil and political spheres, promoting fatalism and the feeling of helplessness, the complexity of which should not be justifiably left to *a small caste of experts*, without collective reflection, on the contrary (Piketty, 2023, p. 1055). Ideology, capital and science pave the roads of civilization.

In today’s world, “all scientists have financial sponsors and their results depend on the sponsors+ motives. These motives do not serve genuine science (“Poetry of pure learning”), but their purpose is to increase profits for the benefits of the owners of capital who see this as a branch of economy, and the state as the owner of national capital” (Slijepčević, 2020, p. 96). Paradoxically, science serves the progress of humanity, while its industrial form works against the progress of science (Slijepčević, 2020, p. 96). It is announced that philosophy (sociology) is dead. Natural sciences have assumed primacy, and there is only physics. The rest is “social work” which is considered an equivalent of the peripheral nervous system (Slijepčević, 2018, p. 15, 16).

Thanks to science, modern technology was created together with its extreme positivist “orgies” and a materialist element, which brings up existential problems and even a potentially real threat to the future of humanity: 1) biological and biotechnical risks, 2) artificial intelligence, 3) molecular nanotechnology, 4) climate change, 5) system risks and vulnerable networks (Ibid., p. 34). The world has really become a subject of “experiments in natural conditions”, “bacterial Internet” and global pandemics, virus wars, as well as part of the political field, for the purpose of establishing domination of capital monopoly and the ideology of the global “power elite”, from which science cannot be separated. Science has become the privilege and monopoly of world hegemony. Critical thought is exposed to brutal, but hidden and perfidious censorship.

“For Western civilization, institutional techno-science has become (and remained) an instrument of subordinating other civilizations and brutal conquering of the nature. Global civilization has become a hegemony of mechanical technology which has abandoned the ancient ideal of science, the poetry of pure learning” (Slijepčević, 2020, p. 101).

I doubt that such an ideal of science has ever existed whatsoever, except for mythology and “pure science”. Today’s science needs ideological and real decolonization through state sovereignty, improvement of scientific spirituality, gaining national power and increasing

knowledge through intellectual development. Things can be explained and values can only be understood. What is rational is not always sensible, or prudent and useful, nor is intellectual rectitude a simple virtue of science. The largest number of people only listen to it from distance.

The meaning is also ignored and overlooked of the systematization and systematicity of scientific legacy or scientific legacy as accumulated knowledge which is not a mere “combination of citations”. Namely, citing “means reviving” a scientific act. It means rejecting social requirements of the instrument of legitimization and manipulation and remaining consistent to the logic of one’s research for the sake of constituting scientific quality. In social science, novelties are obviously rare, so as to say, almost accidental. “The incessant, meaningless requirement for original research in many fields in which erudition is only possible today, has led either to total irrelevance, the famous ever-increasing knowledge about the ever-decreasing, or to the development of pseudo-research that practically destroys the subject they deal with” (Arendt, 2002, p. 41). Science is unable to fully explain its face, particularly negative consequences of its technological fever and destruction of the future. It is not easy to anticipate what continues automatically, and it is even more difficult to stop it. As Jacques Derrida said, “no one will ever find out the secret from which I write; and even if I reveal it, it will not change anything” (Peeters, 2017). In the peace and quiet of libraries, we are rarely affected by the spirit of freedom. Neither can we prevent ourselves from not using value judgments. It is a mere illusion. There is no firm social theory without convincing standards of social purpose.

The symbiosis of ideology, propaganda and science as the focus of attention in this paper, certainly cannot be the purpose of social theory. In its true sense, it is an indicator of certain *scientific paganism* of pseudoscience as a dark face of modern science. Pseudoscience in cooperation with the centres of controlled social power poses a real threat of building life in a type of autistic concentration camp to which people will resign without any resistance or rebellion. They will even express enthusiasm because of being servants, serfs or slaves. I am afraid that we have largely stepped in to such reality.

REFERENCES/ЛИТЕРАТУРА

- Arendt, H. (2002). *On Violence*. Beograd: Alexandria Press. [In Serbian]
- Arendt, H. (1998). *The Origins of Totalitarianism*. Beograd: Feministička izdavačka kuća 94. [In Serbian]
- Buck-Morrs, S. (2005). *Dreamworld and Catastrophe. The passing of Mass Utopia*. Beograd: Beogradski krug. [In Serbian]
- Burke, P. (2024). *Ignorance: A Global History*. Beograd: Geopoetika. [In Serbian]
- Blavatsky, H. P. (2006). *The Secret Doctrine. The Synthesis of Science, Religion and Philosophy*. Vol. 1. *Cosmogogenesis*. Beograd: Metaphysica. [In Serbian]
- Bok, D. (2005). *Universities in the Marketplace*. Beograd: Clio. [In Serbian]
- Bourdieu, P. (2019). *Esquisse pour une auto-analyse*. Loznica: Karpos. [In Serbian]
- Brandes, G. (2022). *Aristokratisk Radikalisme*. Loznica: Karpos. [In Serbian]
- Carlson, W. B. (2015). *Tesla*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]

- Coenen-Huther, J. (2005). *Sociologie des élites*. Beograd: Clio. [In Serbian]
- Durkheim, E. (1999). *Les règles de la méthode sociologique*. Zagreb: Naklada Jesenski i Turk; Hrvatsko sociološko društvo. [In Croatian]
- Fromm, E. (2008). *The Art of Being*. Beograd: Mono i Manjana. [In Serbian]
- Heins, V. (2011). *Max Weber zur Einführung*. Beograd: Biblioteka XX vek. [In Serbian]
- Isaacson, W. (2015). *Einstein His Life Universe*. Beograd: Laguna. [In Serbian]
- Ivašov, L. (2022). *The Inverted World: The Secrets of the Past and the Enigmas of the Present*. Kragujevac: Duhovni lug. [In Serbian]
- Jaspers, K. (2019). *Philosophische Autobiographie*. Beograd: Zlatno runo & Milstone. [In Serbian]
- Marmion, J-F. (ed.) et al. (2020). *Psychologie de la connerie*. Beograd: Dereta. [In Serbian]
- Montesquieu, C. (2004). *Lettres Persanes*. Beograd: Utopija. [In Serbian]
- Münkler, H. (2023). *Marx, Wagner, Nietzsche*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Nietzsche, F. (2020). *Schopenhauer als Erzieher*. Beograd: Hoplit. [In Serbian]
- Neumann, F. (2002). *The rule of law*. Beograd: Filip Višnjić. [In Serbian]
- Oppenheimer, J. R. (2023). *Science and the Common Understanding*. Beograd: B. Kukić; Čačak: Gradac. [In Serbian]
- Parsons, T. (2009). *The Social System*. Novi Sad. Sremski Karlovci: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića. [In Serbian]
- Peeters, B. (2017). *Derrida*. Loznica: Karpos. [In Serbian]
- Phillips, A. (2022). *Becoming Freud. The Making of a Psychoanalyst*. Beograd: Clio. [In Serbian]
- Piketty, T. (2023). *Capital et idéologie*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Pluckrose, H., Lindsay, J. (2022). *Cynical Theories*. Smederevo: Heliks. [In Serbian]
- Safranski, R. (2020). *Schopenhauer und Die wilden Jahre der Philosophie*. Podgorica: CID. [In Serbian]
- Safranski, R. (2017). *Ein Meister aus Deutschland. Heidegger und seine Zeit*. Podgorica: CID. [In Serbian]
- Schopenhauer, A. (2018). *Über die vierfache Wurzel des Satzes vom zureichenden Grund. Eine philosophische Abhandlung*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Slijepčević, P. (2020). *Changing the country's mind. Futuristic essays on nature*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Slijepčević, P. (2018). *Saint and sinner. How we abuse science and the future of humanity*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Spengler, O. (2018a). *Der Untergang des Abendlandes*. Beograd: Službeni glasnik. [In Serbian]
- Spengler, O. (2023). *Selected Essays*. Beograd: Hoplit. [In Serbian]
- Steiner, G. (2019). *Ten (possible) reasons for the sadness of thought*. Loznica: Karpos. [In Serbian]
- Stiglitz, J. E. (2021). *People, Power, and Profits*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Tesla, N. (2018). *My inventions: An Autobiography*. Novi Sad: Akademska knjiga. [In Serbian]
- Weber, M. (2021). *Max Weber. Eine lebensbild*. Podgorica: CID. [In Serbian]